

EMO BURSA ŞUBESİ

Enerji ve Özelleştirme Komisyonu
Genel Kurul Raporu

ENERJİ

2000'li yıllarla beraber, elektrik enerjisi sektöründe serbestleşme, piyasalaşma, özelleştirme tek çıkar yol olarak dayatılmaya başlanmıştır. Bu süreçle beraber hedeflenen liberal piyasa yapısının temini amacıyla gerekli yasal mevzuat tamamlanmaya çalışılmış, 4628 Sayılı Elektrik Piyasası ve Kanun'un ikincil mevzuatları oluşturulmuştur. Hedeflenen liberal piyasa yapısının regülasyonu amacıyla düzenleyici kurum olarak düşünülen Elektrik Piyasası Düzenleme ve Denetleme Kurumu aynı dönemde faaliyete geçmiştir.

Ancak geline nokta açık olarak göstermektedir ki; uygulanan liberal politikalar enerjide dışa bağımlılığı artırmış ve kamu kontrolü dışında oluşturulmaya çalışılan sektörün yurttaş aleyhine unsurlar içerdiği açık olarak tesvil edilmiştir.

Bu süreç içinde Türkiye'nin üretim - tüketim - kurulu güç değerleri incelenecek olursa;

- 2008 yılı itibarıyla Türkiye'nin toplam kurulu gücü, 41.817 MW' dir. Bunun 27.595 MW' i Termik, 13.828 MW' i Hidrolik, 393.5 MW' i ise Jeotermal ve Rüzgar kaynaklıdır. Bu kurulu gücün 24.243,5 MW' i EÜAŞ ve Bağlı Ortaklıklarına" 13.390,4 MW' i özel üretim şirketlerine, 4.183,3 MW' i ise otoprodüktör firmalarına aittir. Kurulu güç değeri önceki yıllara göre %2,5 oranında artmıştır.
- 2008 yılı itibarıyla Türkiye'nin ortalama puant yükü 30.516 MW olarak gerçekleşmiştir.
- 2008 yılı itibarıyla Türkiye'de üretilen toplam enerji miktarı 198.418 GWh olarak gerçekleşmiştir. Bunun 164.139 GWh' i Termik santrallerde, 33.270 GWh' i hidrolik santrallerde, 1.009 GWh' i ise Jeotermal ve Rüzgar santrallerde üretilmiştir. Üretimdeki artış bir önceki yıla göre % 3.6 olarak gerçekleşmiştir.
- 2008 yılı itibarıyla, yıllık toplam üretimin %8'i taşkömüründen, %21,1' i linyitten, %3,7'si fuel-oil ve motorinden, %0,5'i yenilenebilir enerji kaynaklarından (jeotermal, rüzgar, atık v.b.), %16,8'i hidrolik kaynaklardan ve %49,7'si ise doğalgazdan üretilmiştir.
- 2008 yılı itibarıyla, 98.047,4 GWh enerji EÜAŞ ve Bağlı Ortaklıklarına ait santrallerde, 100.370,6 GWh ise Üretim Şirketleri ve Otoprodüktörlere ait santrallerle, İşletme Hakkı Devredilen Santrallerde üretilmiştir.
- 2008 yılı itibarıyla Türkiye'deki kayıp kaçak oranı %14,3 olarak gerçekleşmiştir. Özel Dağıtım Şirketlerinde kayıp oranı %12 olarak gerçekleşirken, Kamu Dağıtım Şirketlerinde ise bu oran %14,4 olarak gerçekleşmiştir.
- 2008 yılı için kişi başına elektrik tüketimi 2264 kwh/kişi olarak gerçekleşmiştir. İlimiz için bu değer 3179 kwh/gün olarak gerçekleşmiştir.

Bu değerler üzerinden konu değerlendirilecek olursa, Türkiye'nin elektrik üretiminde dışa bağımlılığı açık olarak görülmektedir. Tamamı yurtdışından ithal edilen doğalgazın üretimde ki payının %50'lerde olması, enerjide strateji yanlışlığının açık bir göstergesidir. Bu konuda yapılması gereken üretimde kaynak çeşitliliğini artırmaktır.

Elektrik üretiminde dışa ve özel sektöre olan bağımlılığı azaltmak adına Kamu şirketlerinin santral kurabilmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, Kamu'nun santral kurmasının önündeki mevzuat engeli kaldırılmalıdır.

Ayrıca yenilenebilir enerji kaynağı olarak tanımlanan; rüzgar, güneş,

dalga, gel-git, biyogaz, biyo-kütle v.b. kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulması teşvik edilmelidir. Bu kapsamda TBMM Enerji Komisyonunda bekleyen, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'da değişiklik yapılması ile ilgili Kanun Teklifi bir an önce TBMM Genel Kuruluna gelmeli ve yasalaşmalıdır. Ayrıca 5784 Sayılı Kanun ile lisans imtiyaz tanınan Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına dayalı ve kurulu gücü 500 kW' in altında bulunan üretim tesisleri ile ilgili olarak E.P.D.K. tarafından çıkartıl(a)mayan ikincil mevzuat bir an önce çıkartılmalıdır. Bu Kanun'un uygulamaya başlanması durumunda yoğun olarak sektöre girecek olan küçük güçlü santrallerin (rüzgar, güneş, biyogaz v.b.) günümüz teknolojisine uygun olması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda yerli üretim santrallerin yapılabilmesi için Üniversite Oda işbirliği sağlanarak yerli üreticiler desteklenmelidir.

Elektrik Piyasasının serbestleşmesi ve elektriğin piyasalaşmasının en önemli adımlarından olan Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliği kaldırılmalı bu uygulama ile Kamu Dağıtım Şirketlerinin uğratıldığı zarar önlenmelidir. Ayrıca Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliğinden kaynaklanan maliyet artışlarının fiyatlara yansıtılması olarak bilinen elektrikteki otomatik fiyat ayarlaması uygulamasına son verilmelidir.

Ayrıca kaçak elektrik kullanımı hala ülke ekonomisi için ciddi bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Kaçak elektrikle mücadelenin yanında dağıtım teknik kayıplarının belirlenmesi ve önlenmesi adına çalışmalar yapılmalıdır.

ÖZELLEŞTİRME

2002 yılında yürürlüğe giren 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile birlikte hız kazanan enerji/elektrik piyasasının serbestleşmesi çalışmalarının en önemli adımlarından biri olan dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesi çalışmaları kapsamında şu ana kadar, 3 dağıtım bölgesinin (SEDAS, Başkent EDAS, MEDAS) özelleştirilmesi, 4628 sayılı Kanun kapsamında ihalesi yapılarak, 1 dağıtım bölgesinin (Menderes EDAS) özelleştirilmesi ise 3096 sayılı Kanun kapsamında ihale yapılmadan tamamlanmış ve ilgili Dağıtım Şirketlerinde ki Kamu hisseleri özel sektöre devredilmiştir. Halen, 3 dağıtım bölgesinin (Yeşilirmak EDAS, Çoruh EDAS, Osmangazi EDAS) ihalesi sonuçlanmamış, 1 dağıtım bölgesinin (Aras EDAS) ihalesi mahkeme kararı ile durdurulmuştur. Uludağ EDAS' la birlikte 3 dağıtım bölgesinin daha (Van Gölü EDAS, Çamlıbel EDAS, Fırat EDAS) özelleştirileceği ilan edilmiştir. Bu kapsamda, görev alanı Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Yalova illerini kapsayan ve merkezi Bursa ilimizde bulunan Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş., %100 oranındaki devlet hissesinin blok olarak, satış yöntemi ile özelleştirilmesi amacıyla ihaleye çıkılmıştır.

Özelleştirme idaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan özelleştirme ilanında, özelleştirmeye katılacak olan firmaların ön yeterlilik baş vurularını, 16.12.2009 tarihine kadar yapabilecekleri, ihale için son teklif verme süresinin ise 12.02.2010 olduğu belirtilmiştir. 12 Şubat 2010 tarihinde yapılacağı ilan edilen ihale ile ilgili olarak 16 firma yeterlilik hakkını kazanmıştır.

Gelinen nokta göstermektedir ki, siyasi irade elektrik sektöründe liberalleşme adına öncelikle tüm Kamu Dağıtım Şirketlerini ve Elektrik Santrallerini özelleştirme adı altında peşkeş çekmeye hızla devam edecektir. Elektrik Dağıtım işinin kamusal bir hizmet olduğu ve özel sektör eliyle kamu hizmetinin yapılamayacağı noktasından hareketle enerji özelleştirmelerine son verilmelidir.